

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญและที่มาของปัญหา

จากการประชุมสุดยอดอาเซียน ณ เมืองบาหลี ในปี พ.ศ. 2546 ผู้นำประเทศสมาชิกอาเซียน ได้ประกาศที่จะจัดตั้งกลุ่มประเทศอาเซียน โดยประชาคมอาเซียนจะประกอบไปด้วย 3 เสาหลัก (Pillars) เสาหลักที่ 1 ได้แก่ ประชาคมความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Security Community-ASC) เสาหลักที่ 2 ได้แก่ ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community-AEC) และเสาหลักที่ 3 ได้แก่ ประชาสังคม-วัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio-Cultural Community-ASCC) ซึ่งจะมีการรวมทั้งสามเสาหลักให้เสร็จสิ้นเพื่อเป็นประชาคมหนึ่งเดียวภายในปี พ.ศ.2563

สำหรับในส่วนของเสาหลักที่เป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC) จะเป็นการรวมตัวกันทางด้านเศรษฐกิจของประเทศในอาเซียน 10 ประเทศ ซึ่งประกอบด้วย 6 ประเทศสมาชิกเดิม ได้แก่ ไทย สิงคโปร์ มาเลเซีย อินโดนีเซีย บรูไน และฟิลิปปินส์ และ 4 ประเทศสมาชิกใหม่ ได้แก่ ลาว เมียนมาร์ เวียดนาม และกัมพูชา และจากการรวมกลุ่มกันเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ซึ่งมีลักษณะคล้ายกับประชาคมเศรษฐกิจยุโรป (European Economic Community: EEC) นั้น ทำให้ประเทศไทยมีพันธะที่จะต้องเปิดเสรีการค้าเพื่อเป็นส่วนหนึ่งของเสาหลักที่เป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนภายในวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2558 (แต่ต่อมาเลื่อนเป็นวันที่ 31 ธันวาคม 2558) และถือว่าเป็นการปรับเปลี่ยนโครงสร้างทางเศรษฐกิจครั้งใหญ่ของภูมิภาคอาเซียนทั้ง 10 ประเทศ (ภาพที่ 1)

ภาพที่ 1.1 ทิศทางของไทยภายใต้ AEC

ที่มา บริษัทหลักทรัพย์จัดการกองทุนรวมบัวหลวง, 2554

AEC มิใช่เพียงการเกิดการค้าเสรีเท่านั้น แต่ได้กำหนดเป้าหมายไว้โดยมีแผนงาน AEC Blueprint อยู่ 4 ด้าน ที่ถูกคาดหวังว่าจะเป็นกุญแจสำคัญในการสร้างความมั่งคั่งและยั่งยืนให้แก่อาเซียน (ภาพที่ 2) ได้แก่

1. การเป็นตลาดและฐานการผลิตร่วม (A Single Market and Production Base)

ประกอบไปด้วยเป้าหมายย่อย 5 ด้าน ได้แก่ การอนุญาตให้มีการเคลื่อนย้ายสินค้า บริการ การลงทุน แรงงานฝีมือ การเคลื่อนย้ายเงินทุนระหว่างประเทศสมาชิกได้อย่างเสรีมากขึ้น เพื่อสร้างโอกาสทางการค้าและบริการให้เพิ่มขึ้น

2. การสร้างเสริมขีดความสามารถแข่งขัน (A Highly Competitive Economic Region)

เป็นความร่วมมือกันในด้านต่างๆ เช่น นโยบายทางภาษี มีการลดภาษีทำให้ต้นทุนในการดำเนินธุรกิจลดลง การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เป็นต้น

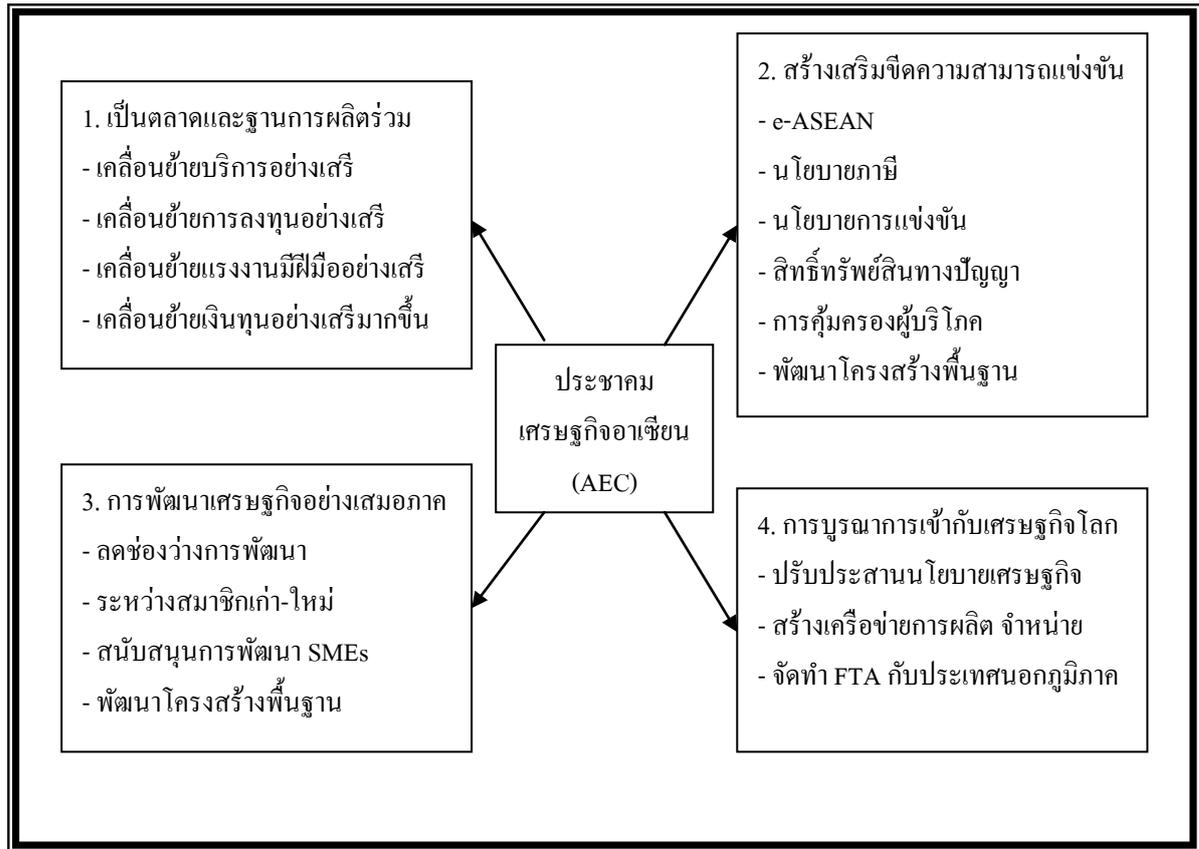
3. การพัฒนาเศรษฐกิจอย่างเสมอภาค (A Region of Equitable Economic Development)

เป็นความพยายามในการลดช่องว่างระดับของการพัฒนาของประเทศสมาชิกเก่าและใหม่ เช่น การสนับสนุนการพัฒนา SMEs ในภูมิภาค

4. การบูรณาการเข้ากับเศรษฐกิจโลก (A Region Fully Integrated into the Global

Economy)

เป็นการเน้นการปรับและประสานนโยบายทางเศรษฐกิจ สร้างเครือข่ายกับประเทศภายนอกกลุ่ม เพื่อสร้างความเข้มแข็งภายในภูมิภาค และรองรับการแข่งขันในตลาดโลก ซึ่งช่วยเพิ่มบทบาทและความสำเร็จของกลุ่มอาเซียนในสายตาประชาคมโลก อีกทั้งยังเพิ่มอำนาจการต่อรองในเวทีเศรษฐกิจโลก ด้วยจำนวนประชากร 590 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 8.5 ของประชากรโลก (บริษัทหลักทรัพย์จัดการกองทุนรวมบัวหลวง, 2554) จะเห็นได้ว่า อาเซียนเป็นตลาดที่ค่อนข้างใหญ่ และที่สำคัญยังเป็นกลุ่มที่มีเสถียรภาพทางเศรษฐกิจสูงจากการที่มีเงินสำรองระหว่างประเทศเป็นจำนวนมาก และเป็นตลาดที่มีศักยภาพสูง เนื่องจากมีประชากรมาก มีอัตราการขยายตัวสูง มีชนชั้นกลางจำนวนมากและเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว (สุภักดิ์ ศิวรักษ์, 2554)

ภาพที่ 1.2 ภาพรวมของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC)

ที่มา สำนักอาเซียน กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ, 2553

อย่างไรก็ตาม มีเพียงด้านที่ 1 ซึ่งเป็นด้านการตลาดและฐานการผลิตร่วมกันเท่านั้นที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับภาคเอกชน รวมถึงการค้าและการประกอบอาชีพของประชาชนชาวไทยมากที่สุด ขณะที่ด้านที่ 2 และ 3 เกี่ยวข้องกับกลไกภาครัฐ และด้านที่ 4 เกี่ยวข้องกับประเทศสมาชิกอาเซียนทั้ง 10 ประเทศ

การค้าเสรีอาเซียน หรือ AFTA ที่เริ่มต้นในวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2553 โดยที่ประเทศสมาชิกเริ่มลดภาษีระหว่างกันเหลือร้อยละ 0 ขณะที่ประเทศสมาชิกใหม่ 4 ประเทศ (CLMV: กัมพูชา ลาว เมียนมาร์ เวียดนาม) จะลดเหลือร้อยละ 0 ในปี พ.ศ. 2558 ทำให้ทั้งภาครัฐและภาคธุรกิจเอกชนต้องเร่งปรับตัว โดยเฉพาะในภาวะที่ประเทศไทยต้องรับมือกับปัจจัยลบทั้งภายในและภายนอก

นอกจากการเปิดตลาดสินค้าที่ส่งผลทั้งด้านบวกและด้านลบต่อประเทศไทยแล้ว การเปิดเสรีภาคบริการของอาเซียนก็มีผลสืบหน้าในหลายสาขา โดยเฉพาะสาขาเร่งรัด 4 สาขา ได้แก่ การท่องเที่ยว สุขภาพ การขนส่งทางอากาศ และ IT ที่อาเซียนต้องลดและยกเลิกเงื่อนไขการเข้าสู่ตลาด รวมถึงการขยายเขตแดนสัดส่วนผู้ถือหุ้นต่างชาติ ธุรกิจบริการของไทยที่มีศักยภาพซึ่งน่าจะมีโอกาสขยายตัวจากการเปิดตลาดภาคบริการของอาเซียน ได้แก่ ธุรกิจด้านการท่องเที่ยว โรงแรม

ร้านอาหาร โรงพยาบาล ธุรกิจบริการสุขภาพต่างๆ ทั่วประเทศ ไทย รวมถึงธุรกิจสปา แต่ขณะเดียวกัน ธุรกิจบริการของไทยเองก็ต้องแข่งขันมากขึ้น เนื่องจากการทยอยเปิดตลาดภาคบริการของอาเซียนที่เปิดให้ต่างชาติเข้ามาถือหุ้นได้สูงสุดร้อยละ 70 ตั้งแต่วันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2553 โดยเฉพาะ สิงคโปร์และมาเลเซียที่มีทั้งเงินทุนและความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี

ถึงแม้ว่า AEC ยังห่างไกลจากต้นแบบคือ สหภาพยุโรป เนื่องจากตามกรอบของ AEC ไม่มีการกำหนดให้ใช้นโยบายเศรษฐกิจ การเงิน และการคลังร่วมกัน และยังไม่มีความคิดที่จะตั้งกำแพงภาษีเดียวกันกับทุกประเทศนอกกลุ่มหรือการจัดตั้งใช้สกุลเงินเดียวกัน เนื่องจากโครงสร้างทางเศรษฐกิจของแต่ละประเทศยังมีความแตกต่างกันอยู่มาก (ณัฐวุฒิ พงศ์สิริ, 2554) AEC จึงมีการบริหารจัดการแบบที่แต่ละประเทศจะยังคงมีอำนาจและอิสระในการกำหนดนโยบายของตนเองอยู่ (Intra-government Authority) ไม่ว่าจะเป็นนโยบายทางการเงิน การคลัง การตั้งกำแพงภาษีกับประเทศนอกกลุ่ม AEC ซึ่งต่างจาก EU ที่ทุกประเทศต้องใช้นโยบายกลางตัดสินใจจากหน่วยงานที่มีอำนาจจากส่วนกลาง (Supra-national Authority) (บริษัทหลักทรัพย์จัดการกองทุนรวมบัวหลวง, 2554) อย่างไรก็ตาม การเปลี่ยนแปลงข้างต้นก็ทำให้อาเซียนเปรียบเสมือนเป็นตลาดภายในประเทศของไทย ซึ่งเป็นการขยายตลาดการค้าและการลงทุนเพิ่มขึ้นถึง 9 เท่า ตัว จากเดิมที่ไทยมีตลาดในประเทศที่มีประชากรประมาณ 65 ล้านคน ซึ่งจะเพิ่มเป็น 590 ล้านคน หากพิจารณาในแง่ตัวเงินแล้วก็เพิ่มขึ้นถึง 6 เท่าตัว กล่าวคือจากเดิมในปี พ.ศ. 2553 ที่ไทยมีเศรษฐกิจขนาด 320 ล้านเหรียญสหรัฐ หรือร้อยละ 0.51 ของ GDP โลก จะเพิ่มขึ้นเป็น 1,843 ล้านเหรียญสหรัฐ หรือร้อยละ 2.9 ของ GDP ของโลก (ยุทธศักดิ์ วัฒนาสวัสดิ์, 2554)

ดังนั้น จากตลาดที่ใหญ่โตขึ้น ได้สร้างโอกาสทางธุรกิจที่มีมากมายสำหรับประเทศที่มีความพร้อม สิ่งที่สำคัญคือไทยจะใช้ประโยชน์จากโอกาสนี้ได้มากน้อยเพียงใด เช่น ตลาดแรงงานฝีมือในอาเซียนกำลังถูกท้าทายจากสภาพเศรษฐกิจที่กำลังจะเปลี่ยนแปลงไป ประเทศไทยอาจเป็นได้ทั้งประเทศผู้รับและส่งออกแรงงานเหล่านี้ สำหรับธุรกิจภาคบริการของไทย รวมทั้งธุรกิจสปาและนวดแผนไทยนอกจากกำลังจะต้องเผชิญกับโอกาสของ AEC ที่ใกล้เข้ามา ยังต้องเผชิญกับการแข่งขันที่รุนแรงของธุรกิจดังกล่าวจากทั้งภายในและต่างประเทศ แต่หากพิจารณาอีกด้านหนึ่งแล้ว การมาถึงของ AEC และการเผชิญกับการแข่งขันที่สูงขึ้นก็น่าจะทำให้เกิดการพัฒนาคุณภาพการให้บริการเพื่อตอบสนองความต้องการสูงสุดของผู้ใช้บริการอีกด้วย แต่การจะพัฒนาคุณภาพการให้บริการดังกล่าวจะเกิดขึ้นได้จะต้องแก้ไขปัญหาค้นพื้นฐานที่ประเทศไทยกำลังเผชิญให้ได้ก่อน เพื่อไม่ให้สายเกินไปสำหรับประเทศไทย ได้แก่

1 ปัญหาความรู้ ความเข้าใจ และความพร้อมของนักธุรกิจและผู้ประกอบการสปาไทย

สปาถือเป็นหนึ่งในธุรกิจที่เป็นสาขาเร่งรัดการเปิดเสรีของอาเซียนทั้งภาคการค้าและบริการ ซึ่งก็น่าจะส่งผลดีต่อธุรกิจสปาไทย โดยเปิดโอกาสให้ธุรกิจสปาของไทยขยายเข้าไปลงทุนในประเทศอาเซียนได้มากขึ้น จากข้อผูกพันที่อาเซียนจะต้องยกเลิกเงื่อนไขการเข้าสู่ตลาดภาค

บริการสาขาสุขภาพและขยายสัดส่วนการถือหุ้นของนักลงทุนอาเซียนเป็นร้อยละ 70 ภายในปี 2553 ซึ่งจะครอบคลุมการถึงการเคลื่อนย้ายแรงงานฝีมือด้วย

อย่างไรก็ตาม นักธุรกิจและผู้ประกอบการสปาของไทยยังมีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับตลาดในอาเซียนน้อยมาก เพราะที่ผ่านมานักธุรกิจและผู้ประกอบการไทยต่างไปให้ความสำคัญกับตลาดที่มีกำลังซื้อสูง เช่น สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น จีน และกลุ่มสหภาพยุโรป (EU) เป็นต้น ทำให้ความพร้อมเพื่อทำการค้าในตลาดอาเซียนนั้นมียังไม่มากนัก เนื่องจากรัฐบาลหรือหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องยังไม่มีความรู้ในเรื่องนี้อย่างเข้มข้น ไม่ว่าจะเป็นในด้านโอกาสทางการค้า สิทธิพิเศษทางภาษี รูปแบบการเข้าไปลงทุน รวมทั้งชี้แจงผลกระทบที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงกับผู้ประกอบการไทย นอกจากนี้ การที่ประเทศไทยยังขาดข้อมูลข่าวสารและความชัดเจนเชิงนโยบายของภาครัฐที่เป็นรูปธรรม ผู้ประกอบการไทยส่วนใหญ่ยังคงเน้นการดำเนินธุรกิจแบบภายในประเทศ (Domestic Business) ซึ่งยังล่าช้ากว่าประเทศมาเลเซียและสิงคโปร์มาก เนื่องจาก 2 ประเทศนี้มีการตั้งรับและมีความพร้อมในการปรับตัวในเรื่องนี้อย่างรวดเร็ว เช่น ในภาคธุรกิจการเงินการธนาคารของธนาคาร จากมาเลเซียและสิงคโปร์ที่ได้เข้ามามีบทบาทดำเนินการในประเทศไทยแล้ว เป็นต้น แต่ธุรกิจของไทยอีกเป็นจำนวนมากที่ยังคงมีความเคยชินกับรูปแบบการทำงานแบบเดิมอยู่ แสดงให้เห็นว่า ประเทศที่มีความพร้อมได้ปรับภาพจากความเป็นธุรกิจแบบภายในประเทศ (Domestic Business) ไปสู่ธุรกิจในระดับภูมิภาค (Regional Business) แล้ว ซึ่งหากเปรียบเทียบกับประเทศไทยถือว่ายังห่างไกลกันมาก และผู้ประกอบการไทยยังมองว่าเรื่องนี้เป็นเรื่องไกลตัวหากเปรียบเทียบกับผู้ประกอบการของประเทศมาเลเซียและสิงคโปร์ (ดวงใจ จิตต์มงคล, 2553) ดังนั้น นักธุรกิจรวมทั้งผู้ประกอบการสปาไทยจึงต้องศึกษาเชิงลึกถึงโอกาสของธุรกิจ โดยเฉพาะในประเทศในอาเซียน เปรียบได้กับตำราพิชัยสงครามซุนวู ที่สอนไว้ว่า “ต้องรู้เรา รู้เขา” โดยควรต้องศึกษาความสามารถในการแข่งขันของตนเองเปรียบเทียบกับของคู่แข่งที่สำคัญ

2. ปัญหาด้านมาตรฐานของสถานประกอบการสปาของไทย

นอกเหนือจากการรวมตัวกันเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนแล้วที่ก่อให้เกิดทั้งโอกาสและความท้าทายต่อประเทศไทย รัฐบาลยังได้กำหนดนโยบายในการพัฒนาให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางสุขภาพของเอเชีย (Medical Hub of Asia) ซึ่งสปาก็เป็นธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวและการบริการด้านสุขภาพ สามารถสร้างรายได้ข้างเคียงเพิ่มขึ้นได้ร่วมกับทั้งการบริการด้านสุขภาพ โรงแรม รีสอร์ทต่างๆ และการขนส่ง เป็นต้น การดำเนินงานของธุรกิจบริการสุขภาพ โดยเฉพาะสปาเพื่อสุขภาพของไทย ได้รับความนิยมนับอย่างสูงจากผู้รับบริการทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ เนื่องจากประเทศไทยมีทรัพยากรทางธรรมชาติที่สวยงาม มีบริการที่มีคุณภาพและมาตรฐานภายใต้เอกลักษณ์ความเป็นไทย จนสามารถสร้างรายได้ให้แก่ประเทศไทยในแต่ละปีเป็นจำนวนมาก

อย่างไรก็ตาม จำนวนสถานประกอบการธุรกิจบริการสุขภาพทั้งหมดในประเทศไทยมีจำนวนมาก แต่หากพิจารณาจำนวนสถานประกอบการดังกล่าวซึ่งรวมทั้งสถานประกอบการธุรกิจสปาเพื่อสุขภาพที่ได้รับการรับรองมาตรฐานสถานประกอบการเพื่อสุขภาพจากกรมสนับสนุนบริการสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข กลับมีจำนวนที่ได้รับการรับรองไม่มากนัก (ตารางที่ 1.1)

ตารางที่ 1.1 ประมาณการจำนวนสถานประกอบการธุรกิจบริการสุขภาพทั้งหมดและจำนวนที่ได้รับการรับรองมาตรฐานจากกรมสนับสนุนบริการสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข จำแนกตามประเภท

ประเภทสถานประกอบการธุรกิจบริการสุขภาพ		พ.ศ. 2547	พ.ศ. 2548	พ.ศ. 2549	พ.ศ. 2550	พ.ศ. 2551	พ.ศ. 2552	พ.ศ. 2553	พ.ศ. 2554	พ.ศ. 2555
1	กิจการสปาเพื่อสุขภาพ (แห่ง)	1,115	2,950	3,195	3,230	4,125	N/A	N/A	N/A	N/A
	ได้รับการรับรองมาตรฐาน(แห่ง)	137	179	250	291	321	357	320	454	465
2	กิจการนวดเพื่อสุขภาพ (แห่ง)	1,090	1,650	1,580	710	640	N/A	N/A	N/A	N/A
	ได้รับการรับรองมาตรฐาน(แห่ง)	223	590	639	646	825	846	825	425	935
3	กิจการนวดเพื่อเสริมสวย (แห่ง)	2,753	5,310	5,775	5,104	6,049	N/A	N/A	N/A	N/A
	ได้รับการรับรองมาตรฐาน(แห่ง)	109	165	158	71	64	51	64	57	49
รวมสถานประกอบการธุรกิจบริการสุขภาพที่เปิดบริการ		2,753	5,310	5,775	5,104	6,049	N/A	N/A	N/A	N/A
รวมสถานประกอบการธุรกิจบริการสุขภาพที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน		469	934	1,047	1,008	1,210	1,254	1,209	1,436	1,449

ที่มา : กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข, 2556

นอกจากนี้ ประเทศไทยยังมีปัญหาด้านมาตรฐานของธุรกิจสปาโดยเฉพาะเรื่องสถาบันสอนและฝึกอบรมสปาที่เปิดสอนโดยที่หลักสูตรยังไม่ได้ผ่านการรับรองจากกระทรวงสาธารณสุข จากการเปิดเผยของกรมสนับสนุนบริการสุขภาพ ได้เปิดเผยถึงรูปแบบการทำสปาในปัจจุบันที่มีพัฒนาการเพื่อให้ตรงกับใจลูกค้าอย่างมาก โดยบางครั้งอาจจะเลยในเรื่องความปลอดภัยของผู้รับบริการ เช่น มีบริการรูปแบบใหม่คือการทำ “สปาหุ” จนเป็นที่นิยม โดยกล่าวอ้างว่าเป็นศาสตร์ดั้งเดิมที่ใช้ควันจากเทียนบำบัดคนวดเส้นประสาทในหูและเชื่อมโยงไปส่วนต่างๆของร่างกาย โดยการโฆษณาว่าสามารถรักษาอาการของโรคได้หลายอย่าง ด้วยเหตุนี้ จึงทำให้ธุรกิจทำสปาหุมีการแข่งขันกันสูง เพราะนอกจากจะเป็นการบำบัดช่วยผ่อนคลายแล้ว ยังสามารถทำเงินให้ธุรกิจสปาเป็นอย่างมาก อัตราค่าบริการในการให้บริการ ประมาณ 500-1,500 บาท ต่อครั้ง ขึ้นอยู่กับสถานที่ในการให้บริการนอกจากนี้ยังมีบริการ ซื่อเทียนหูแล้วกลับไปทำเองที่บ้าน โดยใช้เวลาสอนไม่เกิน 1 ชั่วโมง ปัจจุบันยังไม่มีรายงานผลการศึกษายืนยันว่าการทำสปาหุสามารถช่วยบำบัดโรคต่างๆที่กล่าวมาได้ หากจะมีก็เพียงแค่ให้ผลทางด้านจิตใจและช่วยให้ผ่อนคลายเท่านั้น จากการศึกษาของ

ประเทศแคนาดา มีรายงานอันตรายจากการทำสปาหูกคือ การไหม้ของผิวหนัง (Burn) จากไฟที่จุดขณะทำสปาหูก การเกิดภาวะอุดตันจากฮีตติ้งที่ละลายแล้วหยดลงไปในหู และมีบางรายเกิด ภาวะแก้วหูทะลุได้ ซึ่งในประเทศไทยยังไม่มีหน่วยงานใดเข้ามาคุ้มครองด้านมาตรฐานในการผลิตวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการทำสปาหูก อีกทั้งยังไม่มีกรยอมรับว่าวัสดุที่นำมาใช้เป็นวัสดุที่ทำมาอย่างมีคุณภาพ สามารถนำมาทำได้โดยไม่เกิดอันตรายและอาจเข้าข่ายเป็นเครื่องมือแพทย์ ผู้ให้บริการไม่มีความรู้ความสามารถเพียงพอและไม่มีความรู้ในการให้บริการ และการกระทำดังกล่าวเข้าข่ายการประกอบโรคศิลปะตามมาตรา 4 โดยอาศัยศาสตร์หรือความรู้จากต่างประเทศ ซึ่งการให้บริการในประเทศไทยต้องได้รับอนุญาตตามพระราชบัญญัติการประกอบโรคศิลปะ พ.ศ. 2542 ปัจจุบันยังไม่มีการศึกษาอย่างชัดเจนในศาสตร์นี้ในประเทศไทย แต่มีภาคเอกชนผู้ประกอบการได้ตั้งเป็นสถาบันสอนฝึกรอบรอบโดยที่หลักสูตรยังไม่ผ่านการรับรองจากคณะกรรมการสถานประกอบการกลางของกรมสนับสนุนบริการสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข บางแห่งยังมีการขายเทียนหูกพร้อมกับสอนวิธีการทำเพื่อนำไปใช้เองที่บ้านได้หรือบอกต่อกันก็สามารถทำได้ ซึ่งการกระทำดังกล่าวเข้าข่ายการประกอบโรคศิลปะ เมื่อผู้ให้บริการไม่มีความรู้ความชำนาญ ก็เกิดผลเสียต่อผู้รับบริการได้ (ศูนย์ส่งเสริมวิชาชีพสปาสุรินทร์, 2553)

3. การขาดแคลนแรงงานอาชีพด้านสปาที่มีคุณภาพและมาตรฐานระดับนานาชาติ

จากการที่อาเซียนได้เร่งรัดการเปิดเสรีด้านการค้าสินค้า 9 สาขา และภาคบริการ 5 สาขา (การบริการสุขภาพ การท่องเที่ยว การบิน เทคโนโลยีสารสนเทศ และโลจิสติกส์) ตามกรอบแผนงานการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ภายในปี พ.ศ. 2558 ที่มีเป้าหมายให้อาเซียนเป็นตลาดเดียวกันและมีฐานการผลิตร่วมกัน โดยจะมีการเคลื่อนย้ายแรงงานฝีมือ รวมถึงการเคลื่อนย้ายเงินทุนที่เสรีมากขึ้น ผู้ประกอบการสามารถดำเนินธุรกิจได้อย่างเสรี และผู้บริโภคมีเสรีภาพที่จะเลือกใช้บริการต่างๆตามความพึงพอใจ

AEC อาจดูเหมือนจะเป็นผลดีต่อแรงงานไทย แต่การเคลื่อนย้ายแรงงานฝีมือด้านการบริการอย่างเสรีในอาเซียนภายในปี พ.ศ. 2558 อาจยังทำให้มีการดึงดูดแรงงานฝีมือสปาของไทยมีแนวโน้มที่จะเลือกทำงานในประเทศที่มีค่าจ้างสูงกว่า เช่น สิงคโปร์และมาเลเซีย เป็นต้น ทำให้เกิดปัญหาสมองไหล (Brain Drain) ซึ่งก็อาจจะยังทำให้แรงงานอาชีพสปาของไทยขาดแคลนยิ่งขึ้นและส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทยโดยตรง โดยภาครัฐเองก็ควรเร่งสร้างโอกาสในระบบเศรษฐกิจเพื่อลดปัญหาสมองไหล ซึ่งก็มีหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนหลายหน่วยงานได้เข้ามาเกี่ยวข้อง ได้แก่ กระทรวงแรงงาน (กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน) กระทรวงสาธารณสุข (สำนักงานส่งเสริมธุรกิจบริการสุขภาพ) การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย กรมสรรพสามิต สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม สำนักงานพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (ISMED) สมาคมสปาไทย สมาพันธ์สปาไทย กรมส่งเสริมการส่งออก

กระทรวงมหาดไทย และสถาบันวิชาชีพด้านสปาของเอกชนอีกเป็นจำนวนมาก ในการช่วยพัฒนา ส่งเสริม ควบคุม ให้คำแนะนำแก่ธุรกิจและแรงงานอาชีพสปา

กรมพัฒนาฝีมือแรงงานได้นำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับแรงงานอาชีพสปาว่า มีสถานประกอบการทางด้านนวดแผนไทยและสถานประกอบการสปาหลายแห่งกำลังขาดแคลนแรงงานอาชีพที่มีคุณภาพอีกเป็นจำนวนมาก เนื่องจากขณะนี้ตลาดนวดสปาไทยได้รับความนิยมอย่างสูง อีกทั้งผู้ประกอบการมีความเข้มแข็ง สามารถกระตุ้นการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบองค์รวมที่เน้นการป้องกันมากกว่าการรักษา เช่น การนวดสปาและผลิตภัณฑ์สมุนไพรต่างๆ เป็นต้น ดังนั้น เพื่อเป็นการดึงดูดชาวต่างชาติเข้ามาใช้บริการในประเทศ ซึ่งเป็นสิ่งที่สวนกระแสเศรษฐกิจโลกที่กำลังชะลอตัวอยู่ จึงเป็น โอกาสดีของสถานประกอบการสปาและนวดแผนไทย ในการสร้างแรงงานอาชีพสปาป้อนเข้าสู่ตลาดที่กำลังเติบโตและมีการขยายตัวออกไปยังต่างประเทศอย่างรวดเร็ว ถึงแม้ว่าที่ผ่านมาประเทศไทยจะมีการฝึกอบรมหลักสูตรสปาและนวดแผนไทยอยู่บ้างแล้ว แต่ก็ยังไม่เพียงพอต่อความต้องการของตลาด โดยเฉพาะแรงงานอาชีพที่มีคุณภาพและมาตรฐานการให้บริการ (ไทยโพสต์, 2552)

นอกจากนี้ จากข้อมูลของอนุกรรมการมาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติ สาขานักส่งเสริมสุขภาพแบบองค์รวมสำหรับธุรกิจสปาในปี พ.ศ. 2552 พบว่า ได้มีการเร่งผลิตบุคลากรเข้าสู่ธุรกิจสปาเนื่องจากพบว่าปัจจุบันการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพกำลังเป็นที่นิยมในของประชาชนและนักท่องเที่ยวในหลายประเทศทั่วโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การใช้บริการสปา การนวด การอบสมุนไพรและศาสตร์พื้นบ้านของไทย ซึ่งสามารถสร้างรายได้เป็นจำนวนมากเข้าสู่ประเทศไทย และสร้างแรงงานในระบบธุรกิจสปาของไทยได้อย่างมากมาย อย่างไรก็ตาม จากผลการสำรวจของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยระบุว่า ร้อยละ 80 ของผู้ใช้บริการสปาในประเทศไทยเป็นชาวต่างชาติ ซึ่งมักจะพบปัญหาที่เกิดขึ้นกับนักท่องเที่ยวคือ การบริการของสปาที่ไม่ได้มาตรฐานทั้งในด้านตัวบุคลากร สถานที่ให้บริการ ความปลอดภัยและความสะอาดต่างๆ รวมถึงอุปสรรคด้านการสื่อสารภาษาต่างประเทศของบุคลากรไทย ทำให้การนำเสนอการให้บริการไม่ชัดเจนถึงผลดีต่อสุขภาพ อย่างไรก็ตาม โดยภาพรวมคนไทยมีลักษณะนิสัยที่เหมาะสมกับงานบริการเป็นอย่างดี เพราะเป็นคนที่มีความนุ่มนวลและอ่อนโยน ดังนั้น ประเทศไทยจึงจำเป็นต้องเร่งสร้างบุคลากรคนไทยให้เป็นมืออาชีพ เนื่องจากธุรกิจสปาเป็นส่วนหนึ่งที่จะทำให้เกิดรายได้มหาศาลกับประเทศ และยังสร้างงานอาชีพให้กับคนไทยอีกเป็นจำนวนมาก (ไทยโพสต์, 2552)

จะเห็นว่า ธุรกิจสปาของไทยยังมีข้อจำกัดด้านจำนวนบุคลากรที่เป็นแรงงานอาชีพที่มีฝีมือ ซึ่งถือเป็นปัจจัยท้าทายสำคัญต่อการขยายตัวของสถานประกอบการสปาของไทยทั้งในประเทศและต่างประเทศเป็นอย่างมาก ซึ่งทั้งภาครัฐและภาคเอกชนจะต้องร่วมกันพิจารณาหาแนวทางแก้ไขอย่างเร่งด่วน

4. การขยายตัวอย่างรวดเร็วของสถานประกอบการสปาไทยโดยขาดความพร้อม

ผลการวิจัยของสถาบันพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (2546) เกี่ยวกับธุรกิจขนาด
 แผลนไทยและสปาในจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเป็นหนึ่งในจังหวัดเป้าหมายของประเทศไทยที่จะพัฒนา
 ให้เป็นเมืองหลวงสปาแห่งเอเชียพบว่า ธุรกิจสปาขยายตัวอย่างรวดเร็วโดยมิได้มีการเตรียมตัว
 รองรับสถานการณ์มาก่อนทำให้มีการขาดแคลนนักบำบัดทั้งจำนวนและคุณภาพ ขาดข้อกำหนด
 ด้านมาตรฐานของนักบำบัด ขาดการวางแนวทางการพัฒนาที่จะมุ่งประเด็นไปสู่การพัฒนา
 หลักสูตรนักบำบัดที่มีคุณภาพและสอดคล้องกับความต้องการของผู้ประกอบการในธุรกิจสปา และ
 ผู้ประกอบการสปาส่วนหนึ่งก็ยังไม่พร้อมในการประกอบการ แต่เร่งเปิดและดำเนินธุรกิจไป
 ตามกระแสที่พุ่งแรง ยังขาดความเข้าใจทั้งในด้านเนื้อหาของธุรกิจ วิธีบริหารจัดการ ขาดการทำ
 แผนธุรกิจ เลยไปถึงขาดความรู้เรื่องแหล่งทุนที่เหมาะสม การทำธุรกิจธุรกิจตามกระแส จะมีความ
 ไม่ยั่งยืน อาจมีปัญหาในการดำเนินงานได้ในอนาคต

การวิจัยของสถาบันพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมยังได้ชี้่อีกว่า ประเทศไทยยัง
 ต้องมีการพัฒนาบุคลากรสปาทั้งในกลุ่มผู้ดำเนินการและกลุ่มผู้ให้บริการ เพื่อประโยชน์ในการ
 แก้ปัญหาและการพัฒนาธุรกิจอีกมาก และการพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมให้กับพนักงานสอง
 กลุ่มนี้มีความจำเป็นอย่างเร่งด่วนและควรต้องวางอยู่บนพื้นฐานเพื่อการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า
 ป้องกันปัญหาระยะยาว และเตรียมความพร้อมในการพัฒนาธุรกิจสปา และมุ่งสู่ความเป็นเมือง
 หลวงสปาแห่งเอเชีย และในท้ายที่สุดก้าวสู่ความเป็นเมืองหลวงแห่งสปาของโลก ตามที่รัฐบาลได้
 ตั้งเป้าให้ธุรกิจสปาเป็นธุรกิจที่ทำรายได้และมีมูลค่าสูง

5. การขาดการอบรมมาตรฐานด้านคุณธรรมและจริยธรรมของบุคลากรด้านสปา

เป้าหมายของการนวดและสปาของผู้ให้บริการที่ให้บริการคือความพึงพอใจสูงสุดของ
 ลูกค้าซึ่งไม่ใช่เพียงฝีมือการนวดเท่านั้น ความงดงามในกิริยามารยาทไทยก็เป็นสิ่งสำคัญในอันที่จะ
 ส่งเสริมให้งานบริการในงานนวดและสปา มีความโดดเด่นและสร้างความประทับใจให้กับ
 ผู้รับบริการด้วย หากถ้าผู้ให้บริการไม่ได้รับการฝึกอบรมในเรื่องคุณธรรม กิริยามารยาท ก็มักจะมี
 แนวโน้มที่จะทำความเสียหายด้านภาพลักษณ์ให้กับวงการวิชาชีพนวดและสปาสูงมาก โดยเฉพาะ
 การนวดแอบแฝงหรือขายบริการทางเพศ การหลบหนีงาน และการหนีสัญญา การขาดความ
 รับผิดชอบในหน้า สร้างความแตกแยกชิงดีชิงเด่นในหมู่คณะ สร้างปัญหาให้กับกิจการ และยังมี
 ผู้ให้บริการที่ผู้ประกอบการในต่างประเทศได้ออกใบอนุญาตทำงาน (Work Permit) ให้แล้วแต่
 ปฏิเสธการเดินทาง ทำให้ผู้ประกอบการสปาในต่างประเทศได้รับความเสียหาย รวมถึงทำให้ผู้ให้
 บริการไทยคนอื่นเสียโอกาส และทำให้ภาพพจน์ของผู้ให้บริการไทยโดยรวมเสียหายและไม่มี
 ความน่าเชื่อถือ นอกจากนี้ ยังมีผู้ให้บริการจำนวนหนึ่งที่มีฝีมือดีแต่ขาดมารยาทที่ดีทั้งในด้านกิริยา
 ท่าทาง การพูด และขาดคุณธรรมจริยธรรม ปัญหาทั้งหมดได้สร้างปัญหาให้กับสถาน
 ประกอบการสปาของไทย ซึ่งกำลังกลายเป็นปัญหาสำคัญของแรงงานอาชีพสปาของไทยใน
 ต่างประเทศเป็นอย่างมาก

ดังนั้น การฝึกอบรมเพื่อพัฒนาแรงงานอาชีพสปาผู้ให้บริการซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นยังมีไม่เพียงพอ ทั้งทางด้านกิริยามารยาท การเดิน การนั่ง การพูด สีหน้าท่าทาง การเดินเข้า การนั่งพับเพียบ การวางมือ การไหว้ การเดินผ่านลูกค้าหรือผู้ใหญ่ การรับของส่งของ การแสดงสีหน้าท่าทางที่ยิ้มแย้ม การพูดที่รู้กาลเทศะ การใช้คำพูดที่เหมาะสม เรื่องคุณธรรม ศีลธรรม ความอดทน ความรับผิดชอบในหน้าที่ การให้อภัย การรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ศิลปะการอยู่ร่วมกัน และยังเป็น การสร้างภาพลักษณ์ใหม่ในทางที่ดีให้กับวิชาชีพนี้ และยังเป็น การยกระดับวิชาชีพไม่ให้ถูกดูหมิ่นเหยียดหยามจากสังคมให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ (สถาบันสปาไทยโกลด์ฟิงเกอร์, 2553)

ผู้ดำเนินการและผู้ให้บริการถือเป็นหัวใจของการให้บริการในธุรกิจสปา ดังนั้น การฝึกอบรมบุคลากรโดยมีการสอดแทรกมาตรฐานด้านคุณธรรมและจริยธรรมจึงเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างมาก โดยส่วนหนึ่งจะต้องมีหลักสูตรฝึกอบรมสำหรับบุคลากรที่เป็นนักบำบัดใหม่ ขณะที่ต้องใช้เวลาอีกส่วนหนึ่งอบรมฟื้นฟูวิชาชีพเพื่อเตรียมความพร้อมให้แก่ นักบำบัดที่มีในตลาดแรงงานอยู่แล้ว แต่ยังไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานจากกระทรวงสาธารณสุข เพื่อเป็นฐานในการพัฒนาคุณภาพแรงงานที่เป็นทั้งผู้ดำเนินการและผู้ให้บริการเพื่อพัฒนาธุรกิจสู่สากล และยังช่วยแก้ภาพพจน์ของแรงงานอาชีพสปาไทยในภาพรวมได้

6. ปัญหาความแตกต่างกันของผู้ประกอบการสปาในอาเซียน

จากการเปิดเสรีในสาขาบริการ อุปสรรคที่สำคัญคือความหลากหลายของประเทศสมาชิกในด้านเศรษฐกิจและวัฒนธรรม เป็นที่คาดว่าประเทศสิงคโปร์จะเป็นประเทศที่ได้รับประโยชน์สูงสุด เนื่องจากสิงคโปร์มีความพร้อมในด้านระบบสาธารณสุข โภคพื้นฐาน เทคโนโลยี และบุคลากรที่มีทักษะเหนือกว่าประเทศอื่นๆ ในอาเซียนเป็นอย่างมาก ตัวเลข GDP ของสิงคโปร์สูงกว่าค่าเฉลี่ยของอาเซียนถึง 14 เท่า และสูงกว่าพม่าถึง 87 เท่า นอกจากนี้ยังมีความหลากหลายในด้านประชากร โดยอินโดนีเซียมีประชากรมากที่สุดในอาเซียน คิดเป็นร้อยละ 40 ของอาเซียน ซึ่งมากกว่าบรูไนถึง 570 เท่า ความต่างนี้ส่งผลให้เป้าหมายทางเศรษฐกิจและการพัฒนาของแต่ละประเทศแตกต่างกันมาก ซึ่งเป็นอุปสรรคในการรวมตัวกันของสมาชิกเป็นอย่างมาก (ทีมข่าวต่างประเทศ, 2554)

ธุรกิจสปาที่เช่นเดียวกับธุรกิจบริการอื่นที่ความต้องการและความพึงพอใจของลูกค้าเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง และถึงแม้สปาไทยซึ่งเป็นธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจะมีเอกลักษณ์ของความเป็นไทยและเป็นที่ยอมรับของผู้มารับบริการอย่างต่อเนื่อง แต่ก็ยังเป็นเรื่องที่ไม่ถนัดนักที่สถานประกอบการสปาของไทยจะสามารถทำการตลาดและตอบสนองความต้องการของสถานประกอบการสปาในประเทศกลุ่มอาเซียนในด้านความต้องการแรงงานอาชีพสปาได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ซึ่งอีกไม่นานก็จะมีการเคลื่อนย้ายบริการ การลงทุน แรงงานฝีมือ และเงินทุนเสรี และยังมีข้อที่ต้องตระหนักอีกว่าการเปิดเสรีอาเซียนที่เกิดขึ้นเท่ากับเป็นการเปิดโอกาสให้นักลงทุนต่างชาติที่มีความพร้อมด้านเงินทุนและเทคโนโลยีเข้ามาแย่งส่วนแบ่งตลาดธุรกิจท่องเที่ยวในประเทศไทยมากขึ้นด้วยเช่นกัน โดยเฉพาะในธุรกิจที่ต้องการบุคลากรที่มีทักษะด้านภาษาซึ่งยังเป็นข้อจำกัด

ค่าคัญของแรงงานอาชีพสปาของไทย จากจุดนี้ประเทศไทยยังต้องเพิ่มคุณภาพของแรงงานอาชีพสปาให้ดียิ่งขึ้น แต่การจะทำเช่นนั้นได้ก็เป็นเรื่องยาก เนื่องจากในความเป็นจริงยังต้องตระหนักว่า ในภูมิภาคอาเซียนมีทั้งความเหมือนและความแตกต่างกันในด้านความต้องการของสถานประกอบการสปา ซึ่งมีความแตกต่างกันทั้งในด้านเชื้อชาติ ศาสนา ขนบธรรมเนียม และวัฒนธรรม ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนมีความเกี่ยวข้องกับคุณภาพสินค้า บริการ อีกทั้งแรงงานอาชีพสปาที่ประเทศไทยจะต้องนำเสนอในตลาดอาเซียนด้วย

สรุป

จากปัญหาที่ได้กล่าวมาข้างต้นทั้งหมด ประกอบกับมีข้อมูลที่ได้จากโครงการศึกษาวิเคราะห์และเตือนภัย SMEs รายสาขา ของสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.) ในปี พ.ศ. 2551 พบว่า สปาของไทยยังมีปัญหาอีกมาก ได้แก่ ปัญหาเกี่ยวกับบุคลากรด้านสปาของไทยในด้านจำนวนแรงงานฝีมือที่มีไม่เพียงพอต่อการรองรับการขยายตัวของสถานบริการสปาที่มีอย่างต่อเนื่อง ปัญหาการแข่งตัวแรงงานฝีมือโดยเสนอผลตอบแทนที่สูงกว่า ปัญหาด้านการควบคุมคุณภาพและการให้บริการสปาอย่างถูกต้องตามมาตรฐานเดียวกัน ดังนั้น ผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชนจึงควรให้ความสำคัญกับปัญหาเหล่านี้อย่างจริงจัง โดยต้องพยายามหาแนวทางการดำเนินงานของปัจจัยหลักที่จะเป็นตัวขับเคลื่อนสำคัญต่อธุรกิจสปาโดยเฉพาะในด้านการจัดให้มีการพัฒนาและส่งเสริมบุคลากรด้านสปาของไทยให้เป็นแรงงานฝีมือที่มีคุณภาพ มีทักษะ และความเชี่ยวชาญให้เป็นที่ยอมรับในระดับสากล โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในด้านการเตรียมความพร้อมของประเทศไทยหลังจากที่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจะมีผลบังคับใช้อย่างจริงจัง ผู้ประกอบการสปาของไทยที่จะอยู่รอดและเติบโตต่อไปได้ภายใต้ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนนั้น จำเป็นที่จะต้องเร่งปรับตัวในทุกๆด้าน มิใช่แค่เพียงการปรับเปลี่ยนรูปแบบการผลิตและการตลาดเพียงเล็กน้อยเท่านั้น หากแต่ต้องเป็นการเปลี่ยนแปลงในแนวคิด ที่ผู้ประกอบการจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนทั้งแนวคิดพื้นฐาน วิธีการมองปัญหา และแนวทางการปฏิบัติ ผู้ประกอบการสปาของไทยจึงควรต้องเร่งสร้างความพร้อมที่จะสามารถสร้างศักยภาพและความพร้อมในการเข้าไปตักตวงประโยชน์จากการเปิดเสรีและการปรับเปลี่ยนโครงสร้างการผลิตบริการได้ทัน

ดังนั้น การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับอุปสงค์ด้านศักยภาพของสถานประกอบการและแรงงานอาชีพของสถานประกอบการสปาในประเทศอาเซียน จึงเป็นเรื่องจำเป็นอย่างเร่งด่วน เพื่อให้ทั้งผู้ประกอบการสปา แรงงานอาชีพสปาของไทย และหน่วยงานต่างๆของไทยที่เกี่ยวข้อง ได้ตระหนักถึงความต้องการของสถานประกอบการในด้านศักยภาพและแรงงานอาชีพของผู้ประกอบการไม่เฉพาะแต่ของประเทศไทย แต่ยังรวมถึงประเทศคู่แข่งในอาเซียนอีกด้วย ทั้งนี้ เพื่อให้มีเวลาในการพัฒนาและปรับตัว เนื่องจากการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์หรือทุนมนุษย์ให้มีคุณภาพและสอดคล้องกับการแข่งขันทางการค้าในบริบทของเศรษฐกิจใหม่นี้จำเป็นต้องใช้เวลา ไม่

สามารถสร้างในชั่วข้ามคืนได้ อีกทั้งประเทศไทยยังควรใช้โอกาสของการมีประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนที่กำลังจะเกิดขึ้นอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรมชัดเจนให้เกิดประโยชน์ได้อย่างสูงสุด และเนื่องจากยังไม่เคยมีการทำการศึกษาเกี่ยวกับอุปสงค์ด้านสถานประกอบการและแรงงานอาชีพของสถานประกอบการสาขาของประเทศคู่แข่งในอาเซียนอย่างจริงจังมาก่อน อีกทั้งยังไม่ได้มีการส่งเสริมแรงงานฝีมือสาขาของไทยไปในแนวทางที่รองรับความแตกต่างในด้านความต้องการของสถานประกอบการที่มีความต่างกันในกลุ่มประเทศอาเซียนมาก่อน ด้วยเหตุนี้จึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการศึกษาวิจัยในเรื่องนี้และนำผลการศึกษามาเป็นแนวทางในการเสนอแนะการพัฒนาสถานประกอบการและแรงงานอาชีพสาขาของไทยให้สอดคล้องกับอุปสงค์ของสถานประกอบการสาขาของประเทศคู่แข่งในอาเซียนให้ได้มากที่สุด อีกทั้งไปในทิศทางเดียวกับการส่งเสริมและดูแลสภาพที่เป็นที่ต้องการสูงในปัจจุบัน เพื่อส่งเสริมให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการฝึกอบรมสาขาในภูมิภาคนี้ ตามนโยบายของรัฐบาลที่ส่งเสริมให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางสุขภาพเอเซีย และเป็นเมืองหลวงของสปาเอเซีย (Spa Capital of Asia) ซึ่งรัฐบาลเองกำลังอยู่ระหว่างการจัดทำแผนปฏิบัติการยุทธศาสตร์ระดับชาติสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน และผลักดันให้ AEC เป็นวาระแห่งชาติ เพราะเป็นเรื่องที่มีความสำคัญสำหรับประเทศไทย ซึ่งก็จะทำให้ทุกภาคส่วนหันมาให้ความสำคัญและกระตือรือร้นที่จะเดินทางไปสู่ AEC ร่วมกัน ซึ่งประเทศไทยเองก็จะได้รับประโยชน์จาก AEC ตามเป้าหมายที่วางไว้ และยังเป็นแรงผลักดันให้ผู้ประกอบการ SMEs ที่ยังขาดความพร้อมเกี่ยวกับเรื่อง AEC อยู่มาก ได้เข้ามาใช้ประโยชน์จาก AEC ได้อย่างเต็มที่ อีกทั้งยังส่งเสริมให้ตระหนักถึงความสำคัญของ AEC อีกด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาอุปสงค์ด้านศักยภาพตามมาตรฐาน 7 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริการ ด้านบุคลากร ด้านผลิตภัณฑ์ เครื่องมือ อุปกรณ์ ด้านการจัดการองค์การ ด้านสถานที่และสิ่งแวดล้อม ด้านหลักสูตรและครูผู้สอน และด้านสถานที่ สื่อ อุปกรณ์ฝึกอบรม ของสถานประกอบการสาขาในประเทศไทยและประเทศคู่แข่งในอาเซียน
2. เพื่อศึกษาอุปสงค์แรงงานอาชีพ 5 ด้าน ได้แก่ ด้านทักษะ ความรู้ ความสามารถ ทักษะคติ และบุคลิกภาพ ของสถานประกอบการสาขาในประเทศไทยและประเทศคู่แข่งในอาเซียน
3. เพื่อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาสถานประกอบการสาขาของไทยให้สามารถแข่งขันกับสถานประกอบการสาขาในอาเซียนได้
4. เพื่อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาแรงงานอาชีพสาขาของไทยให้สอดคล้องกับความต้องการของสถานประกอบการสาขาในอาเซียนหลังเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

ขอบเขตของการวิจัย

1. กลุ่มประชากรที่ศึกษาในประเทศไทย ได้แก่ สถานประกอบการสปาซึ่งประกอบด้วย Day Spa Resort Spa และ Destination Spa ที่ได้รับการรับรองมาตรฐานจากกระทรวงสาธารณสุข และผู้บริหารของเครือข่ายผู้ประกอบการสปาในประเทศไทย ได้แก่ สมาคมสปา สมาพันธ์สปา สมาคมสปาในท้องถิ่นต่างๆ ในจังหวัดเชียงใหม่ เกาะสมุย (จังหวัดสุราษฎร์ธานี) จังหวัดภูเก็ต และ จังหวัดกรุงเทพฯ

2. กลุ่มประชากรที่ศึกษาในภูมิภาคอาเซียน ได้แก่ สถานประกอบการสปา ซึ่งประกอบด้วย Day Spa Resort Spa และ Destination Spa ในประเทศสิงคโปร์ ที่ได้รับการรับรอง และเป็นสมาชิกของ The Spa Association Singapore และบาห์ลี (ประเทศอินโดนีเซีย) ที่ได้รับการรับรองจาก Ministry of Tourism and Creative Economy ของประเทศอินโดนีเซีย รวมทั้งผู้บริหารของเครือข่ายผู้ประกอบการสปาในประเทศสิงคโปร์และบาห์ลี ได้แก่ สมาคมสปาต่างๆ

3. พื้นที่ในการศึกษา ได้แก่ สถานประกอบการสปาซึ่งประกอบด้วย Day Spa Resort Spa และ Destination Spa ในประเทศไทย (จังหวัดเชียงใหม่ เกาะสมุย จังหวัดภูเก็ต และจังหวัด กรุงเทพฯ) สำหรับพื้นที่ในประเทศคู่แข่งในภูมิภาคอาเซียน ได้แก่ สถานประกอบการ Day Spa Resort Spa และ Destination Spa ในประเทศสิงคโปร์ และบาห์ลี

4. สถานประกอบการสปาที่ทำการศึกษาในประเทศไทย จะศึกษาเฉพาะสถานประกอบการสปาเพื่อสุขภาพที่กระทรวงสาธารณสุขรับรอง ทั้งนี้ไม่รวมถึงสถานประกอบการธุรกิจบริการสุขภาพอื่นที่กระทรวงสาธารณสุขรับรอง ได้แก่ กิจการนวดเพื่อสุขภาพ และกิจการนวดเพื่อเสริมสวย

5. สถานประกอบการสปาที่ทำการศึกษาในประเทศสิงคโปร์ จะศึกษาเฉพาะสถานประกอบการสปาเพื่อสุขภาพที่ได้รับการรับรองและเป็นสมาชิกของ The Spa Association Singapore และสถานประกอบการสปาเพื่อสุขภาพในบาห์ลีจะศึกษาเฉพาะสถานประกอบการสปาเพื่อสุขภาพที่ได้รับการรับรองจาก Ministry of Tourism and Creative Economy ของประเทศอินโดนีเซีย

6. แรงงานอาชีพของสถานประกอบการสปาเพื่อสุขภาพที่ทำการศึกษาทั้งในประเทศไทย ประเทศสิงคโปร์ และบาห์ลี จะประกอบไปด้วย 2 ตำแหน่ง ได้แก่ ผู้ดำเนินการ (Spa Manager) และ ผู้ให้บริการ (Spa Therapist)

7. ระยะเวลาในการดำเนินการวิจัย 1 ปี หลังจากลงนามในสัญญาฉบับ วช.

นิยามคำศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

1. อุปสงค์ด้านศักยภาพของสถานประกอบการสปา หมายถึง ความต้องการที่สถานประกอบการสปาเพื่อสุขภาพต้องการ (ศึกษาเฉพาะด้านคุณภาพ ไม่รวมถึงด้านปริมาณ) ซึ่ง

ประกอบด้วยมาตรฐาน 7 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริการ ด้านบุคลากร ด้านผลิตภัณฑ์ เครื่องมือ อุปกรณ์ ด้านการจัดการองค์การ ด้านสถานที่และสิ่งแวดล้อม ด้านหลักสูตรและครูผู้สอน และด้านสถานที่ สื่อ อุปกรณ์ฝึกอบรม

2. อุปสงค์แรงงานอาชีพ หมายถึง ความต้องการแรงงานฝีมือที่สถานประกอบการสปา เพื่อสุขภาพต้องการ (ศึกษาเฉพาะด้านคุณภาพ ไม่รวมถึงด้านจำนวน) ซึ่งประกอบด้วย 5 ด้าน ประกอบด้วย ทักษะ ความรู้ ความสามารถ ทัศนคติ และบุคลิกภาพ

3. แรงงานอาชีพ หมายถึง แรงงานฝีมือ (Skilled Labor) ที่มีความรู้ทางทฤษฎีและปฏิบัติ มีความชำนาญตามหน้าที่ในสายงานอาชีพของตน สามารถตัดสินใจและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในการทำงานด้วยตนเองได้

4. สถานประกอบการสปาในประเทศอาเซียน หมายถึง สถานประกอบการกิจการสปา เพื่อสุขภาพในประเทศไทยที่ได้รับการรับรองมาตรฐานจากกระทรวงสาธารณสุข สถานประกอบการกิจการสปาเพื่อสุขภาพในสิงคโปร์ที่ได้รับการรับรองและเป็นสมาชิกของ The Spa Association Singapore และสถานประกอบการกิจการสปาเพื่อสุขภาพในบาหลีที่ได้รับการรับรองจาก Ministry of Tourism and Creative Economy ของประเทศอินโดนีเซีย

5. ผู้ดำเนินการ หมายถึง ผู้จัดการสปา (Spa Manager) ซึ่งเป็นผู้ที่ควบคุม ดูแล และรับผิดชอบการดำเนินการและการบริการทั้งหมดในสถานประกอบการสปาเพื่อสุขภาพ ซึ่งต้องผ่านการประเมินความรู้ความสามารถและมีคุณสมบัติตามหลักเกณฑ์ของกระทรวงสาธารณสุข

6. ผู้ให้บริการ หมายถึง พนักงานนวดสปา (Spa Therapist) ซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถในการให้บริการต่อผู้รับบริการในสถานประกอบการสปาเพื่อสุขภาพได้ โดยต้องมีหลักฐานผ่านการฝึกอบรมและมีคุณสมบัติตามหลักเกณฑ์ของกระทรวงสาธารณสุข

7. ASEAN Economic Community (AEC) หมายถึง ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนซึ่งมีตลาดและฐานการผลิตเดียวกัน ทำให้การเคลื่อนย้ายสินค้า บริการ และแรงงานฝีมือระหว่างกันอย่างเสรี ซึ่งผู้นำอาเซียนได้ตกลงที่ดำเนินการไปสู่การเป็น AEC ในระยะเริ่มต้น คือในวันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2558 (โดยเลื่อนจากวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2558)

8. ASEAN (Association of Southeast Asian Nations) หมายถึง สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เป็นองค์กรที่ถือกำเนิดตามปฏิญญากรุงเทพฯ (Bangkok Declaration) ของผู้นำประเทศ 5 ประเทศ ได้แก่ อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ และไทย จะรวมกลุ่มและร่วมมือกันเสริมสร้างให้ภูมิภาคมีสันติ อันนำมาซึ่งเสถียรภาพทางการเมือง และความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ปัจจุบันอาเซียนมีสมาชิกรวม 10 ประเทศ